

Könyv: Táncórák koravéneknek és középhaladóknak (Casanova emlékiratai)

Giacomo Casanova nevének hallatán kétségkívül egy csomó minden összefut az ember fejében, de azt se volna érdemes tagadni, hogy ebből a csomó mindenből az egyik saját életünk és korunk sekélyes voltának keserű felismerése. Bár kétségtelen, hogy korunk emberétől sem teljesen idegen a léggel is röptében való megismerkedés eszméje, ahogyan a fehér galléros bűnözése vagy az ezzel rokonítható operalibrettó-írásé sem, hogy a később életformává nemesedő besúgásról most ne is beszéljünk; mégis, aligha kiküszöbölhető a gyanú, hogy próbálkozzunk a fenti műfajok bármelyikével, érijünk el bármekkora sikereket, sírkövünket a sag´ schon kifejezés ékesíti majd a magunkról alkotott ön- és közvélemény összefoglalásaként.

Ennyit önmagunkról: Casanova azonban, aki nemcsak a fenti műfajok mindegyikében volt otthonos, de komoly sikereket mondhatott a magáénak a szerencsejátékok, a diplomácia és a nettó szélhámosság területén is (utóbbi kettő akkoriban még külön diszciplína volt, nem lehetett holmi levélírások örve alatt egyesíteni őket), mégis csak egyike azon keveseknek, akiknek fogalom, de legalábbis áruvédjegy lett a nevéből, melynek hallatán minimum cinkos somolygásra húzódik a (hozzá képest) proletár utókor ajka. Ez a somoly azonban a casanovai életmű mindössze egyik, talán csakugyan legfőbb részhalmozának szól, a nőcsábászatának, melyben - tegyük csak a kezünket a szívünkre vagy bármely, az adott összefüggésben adekvátnak vélt testtájunkra - szívesen szegődnénk a mester követőjéül (megl lehet, épp az erre vonatkozó hasznos fogások elsajátításának reményében ütjük fel az Atlantisz Kiadó által rendelkezésünkre bocsátott könyvecskét); holott Casanova igazi területe, szívügye legalábbis, az értelmiségi pályafutás volt, emlékiratai is inkább ennek a törekvésnek, mint választott tárgyunknak, a nőcsábászatnak állítanak emléket.

A hagyomány úgy tartja, hogy Casanova értelmiségiként csúfosan megbukott, matematikai elmékedéseinek osztályrészéül a kortársi körülrohogés, majd az utókor teljes feledése jutott, kabalisztikáját is inkább a vagyon elleni bűncselekmények szellemtörténete tartja számon, és a Don Giovanni librettistájaként végül mégiscsak Lorenzo Da Ponte mellett döntött Mozart (pedig lehet, hogy ezzel hibázott, a Don

Giovanni librettója kifejezetten gyenge, az operának nincs igazi női főszereplője, nincs igazi, drámai értelemben komolyan vehető tenoristája, túl nagy feladat hárul a dramaturgiailag mellékfigurának számító Leporellóra stb.); miközben az *Emlékiratok* arról tanúskodnak, hogy Casanova nem volt rossz író, sőt, ha úgy tetszik, kifejezetten jó író volt, a non-fiction műfajában egy Norman Mailer is megirigyelhetné.

Persze könnyű dolga volna, mondhatnánk, hiszen nőkről írt, és a nőkről sok mindent el lehet mondani, de azt, hogy a férfinak ne jutna róluk az eszébe gyakorlatilag minden, azt nemigen. Igaz az is, hogy nőkről szólva a férfinak elsősorban önmaga, ez a szintén hálás és emelkedett hangra ihlető téma jut az eszébe; Casanova tehát minimum megkönnyítette a maga dolgát, amikor önéletének megírására adta a fejét, a filológusok egybehangzó állítása szerint valami csehszlovák őgróf minden bizonnyal széljárta és molyette kastélyában, Duxban, jobb szórakozás híján. Mindez sok mindent megmagyaráz, a könyv lapjain kibontakozó idillt mindenesetre: a nőekkel és általában az élettel kapcsolatban az igazság határait súrolja a megjegyzés, hogy bizonyos dolgokra jobb visszaemlékezni, mint bennük lenni éppen, bár ez inkább csak az életre igaz, a nők esetében azért valamivel sokrétűbb a helyzet.

A lényeg ugyanis a kor - a mai politikai korrektségi kívánalmakkal nem túlzottan kompatibilis - nézete, miszerint a nőkérdés az információpiac egyetemes cserevalutája, felmerültén elsimulnak a diplomácia, a gazdaság, a jó modor, az államraison és minden ehhez hasonló izé rendszerspecifikus konfliktusai, a fegyverek nevetségessé válnak, a vagyonok értéküket veszítik, a hatalom túlkapásai, illetve akkori szemmel nézve: működési sajátosságai pedig kiiktatódnak. A történettudósok ezt, meglehet, másként ismerik, Casanova sorai közül azonban egy mai szemmel nézve irigylésre méltóan szabad világ képe bontakozik ki, amelyben az életüket a szellemre, az erotikára és mindezek kalandjaira fecsérő ember jutalma maga az élet volt. Később persze lecsukták az embert, akinek végül szerencséje volt, ha valahol kegyelemkenyéren tengődve befejezhette az életét: a fordító Szerb Antalt viszont, aki pedig csak csodálója volt, nem pedig követője Casanova életstratégiájának, már olyasmiért ölték meg, ami pedig nem is az ő érdeme volt.

Meglehet, ha csak roppant összetetten is persze, a frivolitás iránt érzett nosztalgiája is belejátszott a halálába. Az élet egyszerre izgalmas és fenséges voltának ingyencei

ritkán végzik jól. De a fordításai jók, és a könyvei is; gyakran meglepően azok. Hogy hogyan kell nőt csábítani, azt persze ebből a könyvből sem tanulhatja meg az, akinek ehhez segédanyagra van szüksége, de hogy miért -és ezt hajlamos néha elfelejteni az ember -, azt viszont nagyon.

Rút Ernő

Atlantisz Kiadó, 1999, 335 oldal, 1595 Ft